

Izglītības un kultūras ĢD

Programma mūžizglītības jomā

Mūžizglītības galvenās pamatprasmes

EIROPAS PAMATPRINCIPU KOPUMS

Mūžizglītības galvenās pamatprasmes

Mūžizglītība ir kļuvusi par nepieciešamību visiem iedzīvotājiem. Mums nepieciešams attīstīt iemaņas un prasmes visā dzīves garumā, ne tikai mūsu personiskajai izaugsmei un mūsu spējai aktīvi sadarboties ar sabiedrību, kurā mēs dzīvojam, bet arī panākumu gūšanai pastāvīgi mainīgajā pasaulē.

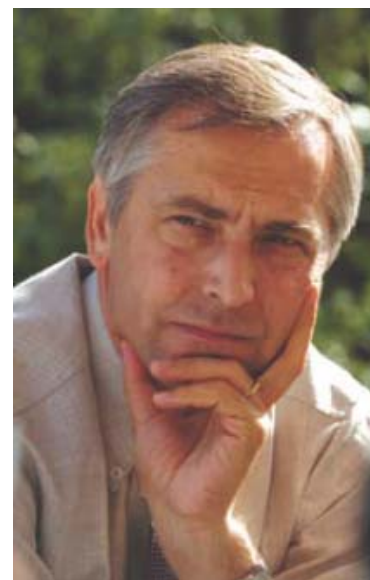
Eiropas darbaspēka zināšanas, prasmes un spējas ir galvenie faktori Eiropas Savienības inovācijā, produktivitātē un konkurētspējā. Pieaugošās internacionalizācija, straujā mainība, kā arī jaunu tehnoloģiju attīstība nozīmē to, ka eiropiešiem nav jāturas tikai pie prasmēm, kas saistītas ar darba specifiku, bet viņiem arī jāpiemīt kompetencēm, kuras palīdz pielāgoties izmaiņām. Cilvēku prasmes veicina arī motivāciju un apmierinātību ar darbu, tā ietekmējot darba kvalitāti.

Veidi, kā mēs pieklūstam informācijai un pakalpojumiem, turpina mainīties. Mums ir vajadzīgas jaunas iemaņas digitālās pasaules apgūšanai iegūstot ne tikai tehniskas zināšanas, bet arī dziļāku sapratni par iespējām, izaicinājumiem un pat ētiskiem jautājumiem, kurus izvirza jaunās tehnoloģijas.

Šajā strauji mainīgajā vidē palielinās bažas par mūsu sociālo saliedētību. Pastāv risks, ka globalizācijas un digitālās revolūcijas iespaidā daudzi eiropieši netiks līdzī un būs atstumti. Tas nozīmē nepieciešamību attīstīt demokrātisku pilsonību, lai iedzīvotāji būtu informēti par savu lomu sabiedrībā. Tā rezultātā ir jāmainās zināšanām, prasmēm un spējām, kuras ikvienam ir nepieciešamas.

2006. gadā beigās Padome un Eiropas Parlaments pieņēma Eiropas struktūras mūžizglītības galvenās pamatprasmes (*European Framework for key Competences*), kas pirmo reizi Eiropas līmenī definē galvenās prasmes, kuras pilsoņiem ir nepieciešamas viņu personiskajai izaugsmei, sociālajai iekļaušanai, pilsoniskajai aktivitātei un nodarbinātībai zināšanu sabiedrībā. Eiropas dalībvalstu pamatizglītības un apmācības sistēmai vajadzētu atbalstīt šo kompetenču attīstību jauniešos, savukārt pieaugušo izglītībai un apmācībai jādod reāla iespēja visiem pieaugušajiem mācīties un uzturēt šīs prasmes un kompetences.

„Es esmu pārliecināts, ka Eiropas pamatprasmju sistēma būs noderīgs instruments politikas veidotājiem, izglītības un apmācības sniedzējiem un mācekļiem, lai mūžizglītība kļūtu par realitāti visiem. Es aicinu ikvienu iesaistīto pēc iespējas labāk izmantot šo parauginstrumentu un kopā ar Eiropas Komisiju atbalstīt tās izplatīšanu un pārņemšanu.” Ján Figel (attēlā).

Ján Figel

Eiropas Komisijas loceklis

Atbildīgs par izglītību, apmācību, kultūru un jaunatni

SATURS

Mērķi un cēloņi	4
Pamatprasmes.....	4
1. Saziņa dzimtajā valodā.....	5
2. Komunikācija svešvalodās	6
3. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās	7
4. Digitālās prasmes	8
5. Mācīšanās mācīties	9
6. Sociālās un pilsoniskās prasmes	10
7. Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība.....	11
8. Kultūras izpratne un izpaušme	12

Plašāka informācija pieejama Eiropas Savienības mājaslapā <http://europa.eu>

© European Communities, 2007

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Attēli © Shutterstock

Mērķi un cēloņi

Tā kā globalizācija Eiropas Savienībai turpina izvirzīt jaunus izaicinājumus, katram pilsonim būs vajadzīgs plašs kompetenču loks, lai pielāgotos strauji mainīgajai un savstarpēji saistītai pasaulei. Izglītībai ar savu dubultlomu, gan sociāli, gan ekonomiski, ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu to, ka Eiropas pilsoņi apgūst pamatprasmes, kas nepieciešamas, lai viņi varētu elastīgi pielāgoties pārmaiņām.

Pamatojoties uz dažādām individuālajām prasmēm, būtu jāapmierina izglītojamo atšķirīgās vajadzības, nodrošinot vienlīdzību un piekļuvi arī tām grupām, kurām ir izglītības grūtības, kuras radušās personisku, sociālu, kultūras vai ekonomisku apstākļu ietekmē, kā arī tām nepieciešams īpašs atbalsts savas izglītības potenciāla realizēšanai.

Piemēram, cilvēki ar vājām pamatzināšanām, zemu rakstīt un lasīt prasmi; cilvēki, kas agri pametuši skolu; ilgstoši bezdarbnieki; cilvēki, kuri atsāk darbu pēc ilgāka pārtraukuma; vecāki cilvēki; migranti un cilvēki ar īpašām vajadzībām.

Šādā kontekstā ietvardokumenta galvenie mērķi:

1. Atrast un definēt kompetences, kas vajadzīgas personiskai izaugsmei, pilsoniskai aktivitātei, sociālai saliedētībai un nodarbinātībai zināšanu sabiedrībā;
2. Atbalstīt dalībvalstu darbu, kas nodrošina, ka pēc pamatzglītības vai apmācību beigšanas jaunieši ir attīstījuši savas prasmes atbilstoši tādām līmenim, lai būtu sagatavoti pieaugušo dzīvei, kas veido pamatu turpmākām mācībām un darbam, un lai pieaugušie varētu attīstīt un atjaunot savas pamatprasmes visas dzīves garumā;
3. Nodrošināt Eiropas līmeņa parauginstrumentus politikas veidotājiem, izglītības sniedzējiem, darba devējiem un pašiem izglītojamajiem, lai veicinātu nacionāla un Eiropas līmeņa centienus kopēju mērķu sasniegšanai;
4. Nodrošināt pamatu turpmākām aktivitātēm Eiropas kopienas līmenī, izmantojot darba programmu „Izglītība un Apmācība 2010” (*Education and Training 2010*) un Kopienas izglītības un Apmācību programmas.

Pamatprasmes

Pamatprasmes ir definētas kā zināšanu, prasmju, attieksmes kombinācija, kas atbilst kontekstam. Galvenās kompetences ir tās, kuras nepieciešamas indivīdiem sevis pilnveidošanā un attīstībā, pilsoniskā aktivitātē, sociālajā iekļaušanā un nodarbinātībā.

Ietvardokuments izdala astoņas galvenās kompetences:

- 1) saziņa dzimtajā valodā;

- 2) saziņa svešvalodās;
- 3) matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās;
- 4) digitālās prasmes,
- 5) mācīšanās mācīties,
- 6) sociālās un pilsoniskās prasmes,
- 7) pašiniciatīva un uzņēmējdarbība,
- 8) kultūras izpratne un izpausme.

Visas kompetences ir vienlīdz svarīgas, jo katra no tām var nodrošina veiksmīgu dzīvi zināšanu sabiedrībā. Daudzas pamatprasmes pārklājas un savienojas: aspekti, kas ir svarīgi vienā sfērā, var atbalstīt prasmes arī citā sfērā. Valodas pamatiemaņu prasme, rēķināšanas, lasīt un rakstīt prasmes, rēķināšanas prasmes un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) prasmes ir būtisks pamats mācību procesā, un mācīšanās mācīties ir atbalsts visām aktivitātes. Ir virkne tēmu, kas spēlē nozīmīgu lomu visās astoņās pamatprasmēs, kā arī tiek piemērotas ietvardokumentā: kritiskā domāšana, radošums, iniciatīva, problēmu risināšana, riska novērtējums, lēmumu pieņemšana un lietišķa emociju pārvaldīšana.

1. Saziņa dzimtajā valodā (1)

Definīcija: Saziņa dzimtajā valodā ir spēja izteikt un interpretēt jēdzienus, domas, jūtas, faktus un viedokļus gan mutiski, gan rakstiski (klausīšanās, runāšana, lasīšana un rakstīšana), un spēja atbilstošā un radošā veidā lingvistiski sadarboties dažādos sociālajos un kultūras kontekstos – izglītībā un apmācībās, darbā, mājās un brīvajā laikā.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Komunikācijas prasmes izriet no dzimtās valodas zināšanām, kas ir saistītas ar indivīda izziņas spēju attīstību interpretēt pasauli un saistīt sevi ar citiem.

Komunikācija dzimtajā valodā nepieciešamas vārdu krājuma, gramatikas un valodas funkciju zināšanas. Tas ietver arī izpratni par galvenajiem verbālās mijiedarbības veidiem, virkni literāru un neliterāru tekstu, dažādu valodas stilu un intonāciju iezīmes, un valodas un komunikācijasdaudzveidību dažādos kontekstos.

Prasmes: Indivīdiem jāprot sazināties gan mutiski, gan rakstiski dažādās situācijās, kā arī pārvaldīt un piemērot savu saziņu situācijas prasībām. Šī prasme ietver arī spējas atšķirt un pielietot dažādu veidu tekstus, meklēt, vākt un apstrādāt informāciju, izmantot palīgīdzekļus, pārliecinoši un atbilstīgi kontekstam formulēt un paust mutiskus un rakstiskus argumentus.

Attieksme: Pozitīva attieksme pret komunikāciju dzimtā valodā ietver kritiska un konstruktīva dialoga pielietošanu, estētisko vērtību novērtējumu un vēlmi tiekties pēc tām, kā arī interesi mijiedarboties ar citiem. Tas nozīmē izpratni par valodas ietekmi uz citiem un nepieciešamību saprast un lietot valodu pozitīvā un sociāli atbildīgā veidā.

(1) Eiropas sabiedrībās, kurās pastāv kultūru un valodu daudzveidība, ir novērots, ka dzimtā valoda ne vienmēr ir oficiālā Eiropas dalībvalstu valoda, un komunikācija oficiālajā valsts valodā ir priekšnoteikums indivīda pilnvērtīgai dalībai sabiedrībā. Dažās valstīs dzimtā valoda var būt arī viena no oficiālajām valodām. Pasākumi, lai risinātu šādus gadījumus un tos attiecīgi definētu, ir katras dalībvalsts pārziņā saskaņā ar tās konkrētajām vajadzībām un apstākļiem.

2. Komunikācija svešvalodās (2)

Definīcija: Saziņai svešvalodā un saziņai dzimtajā valodā plaši nozīmē galveno prasmju aspekti ir kopīgi. Komunikācija svešvalodā ir balstīta uz spējām saprast, izpaust un interpretēt jēdzienus, domas, jūtas, faktus un viedokļus mutiskā un rakstiskā veidā (klausīšanās, lasīšana, runāšana, rakstīšana), piemērojoties kultūras vai sabiedrības kontekstam (izglītojoties vai apmācoties, darbā, mājās vai atpūtā) un indivīda vēlmēm un vajadzībām. Komunikācijai svešvalodā nepieciešamas arī tādas prasmes kā starpniecība un starpkultūru izpratne.

Indivīda prasmju līmenis variējas starp četrām dimensijām (klausīšanās, runāšana, lasīšana, rakstīšana) un starp dažādām valodām, kā arī ir atkarīgs no indivīda sociālās un kultūras izcelsmes, vides, vajadzībām un/vai interesēm.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Kompetence svešvalodās pieprasa vārdu krājumu, gramatikas apgūšanu un valodas funkciju zināšanas, izpratni par galvenajiem verbālās mijiedarbības un intonācijas veidiem. Svarīgas ir sociālās zināšanas, kultūras aspekti, kā arī valodas lietojuma zināšanas.

Prasmes: Nepieciešamākās prasmes komunikācijai svešvalodā ir spējas saprast vēstījumu, uzsākt, uzturēt un beigt sarunu, lasīt, saprast un veidot tekstus atbilstoši indivīda vajadzībām. Indivīdiem ir jāizmanto atbilstošus palīgīdzekļus, un valoda jāamcās arī neformālā veidā kā daļa no mūžizglītības programmas.

Attieksme: Pozitīva attieksme ietver kultūras daudzveidības novērtēšanu, interesi un zinātkāri par valodām un starpkultūru saziņu.

(2) Ir svarīgi apzināties, ka daudzi eiropieši dzīvo divvalodu vai daudzvalodu ģimenēs un kopienās, kā arī viņu dzimtā valoda var nebūt valsts oficiālā valoda. Šādām grupām svešvalodu kompetences var arī attiecināt drīzāk uz oficiālās valodas zināšanām, nekā uz citas svešvalodas zināšanām. Viņu vajadzības, motivācija un sociālie un ekonomiskie iemesli, lai attīstītu šo kompetenci un atbalstītu viņu integrāciju, atšķirsies, piemēram, starp tiem, kas

mācīsies svešvalodu ceļošanas vai darba vajadzībām. Pasākumi, lai risinātu šādus gadījumus un tos attiecīgi definētu, ir katras dalībvalsts pārziņā, saskaņā ar tās konkrētajām vajadzībām un apstākļiem.

3. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās

Definīcija A: Matemātiskā pamatprasmē ir spēja attīstīt un piemērot matemātisko domāšanu, lai ikdienas situācijās risinātu dažādas problēmas. Balstoties uz labām rēķināšanas pamatprasmēm, uzsvars tiek likts uz procesu un aktivitāti, kā arī uz zināšanām. Matemātiskās prasmes iekļauj spēju un vēlmi pielietot dažādas matemātiskas metodes (loģiskā domāšana un telpas uztvere) un prezentāciju (formulas, modeļi, grafīki, diagrammas) dažādos līmeņos.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Kompetence matemātiskā ietver sevī labas rēķināšanas, mērvienību un formu zināšanas, pamatoperācijas un matemātiskas pamatuzdevumu prezentācijas, matemātisku terminu un koncepciju saprašanu un lietošanu, kā arī izpratni par jautājumiem, uz kuriem matemātika var piedāvāt atbildes.

Prasmes: Individam ir jābūt prasmēm ikdienas kontekstā gan darbā, gan mājās pielietot pamata matemātikas principus un paņēmienus, sekot tiem līdz un novērtēt neatkarīgo mainīgo virknes. Individam ir jābūt spējīgam matemātiski pamatot, saprast matemātiskos pierādījumus, sazināties matemātiskā valodā un izmantot atbilstošus palīg līdzekļus.

Attieksme: Pozitīva attieksme matemātiskā balstās uz patiesības ievērošanu un vēlmi meklēt ceļoņus un novērtēt to ticamību.

Definīcija B: Kompetence dabaszinībās attiecināma uz spēju un vēlmi pielietot zināšanas un metodes, lai izskaidrotu dabisko pasauli, lai identificētu jautājumus un izdarītu uz pierādījumiem pamatotus secinājumus. Tehnoloģijas kompetence tiek skatīta kā zināšanas un metodes, kas nepieciešamas, uztverot cilvēka vēlmes un vajadzības. Prasme dabaszinībās un tehnoloģijās ietver izpratni par cilvēku ierosinātām izmaiņām dabā un atbildību, kas kā sabiedrības indivīdam būtu jāuzņemas.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Zinātnes un tehnoloģijas jomā ir svarīgi zināt dabas pasaules pamatprincipus, fundamentālas zinātniskās pamatkonceptijas, principus un metodes, tehnoloģiskus produktus un

procesus, kā arī svarīgi saprast zinātnes un tehnoloģijas ietekmi uz pasauli. Šīm prasmēm būtu jānodrošina indivīdiem iespēja labāk izprast priekšrocības, ierobežojumus un apzināties zinātnisko teoriju, pieteikumu un tehnoloģiju riskus sabiedrībā kopumā (saistībā ar lēmumu pieņemšanas, vērtībām, morāles jautājumiem, kultūru utt.).

Prasmes: Tās ietver spējas lietot un vadīt tehnoloģijas līdzekļus un ierīces, kā arī izmantot zinātniskus datus, lai sasniegtu vai pierādītu mērķi un izdarītu uz pierādījumiem balstītus secinājumus. Indivīdiem arī būtu jāspēj atpazīt zinātnisko pētījumu būtiskākos raksturlielumus un jābūt spējai diskutēt par secinājumiem un pamatojumu, kas ļāva izdarīt secinājumus.

Attieksme: Pamatzināšanas ietver sevī kritiska vērtējuma un zinātkāres attieksmi, ieinteresētību par ētikas jautājumiem un cieņu pret drošību un ilgtspējīgu attīstību, jo īpaši saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju progresu, kas attiecas arī uz personisko dzīvi, ģimeni, sabiedrību un globālajiem jautājumiem.

4. Digitālās prasmes

Definīcija: Digitālā pamatprasmē ietver pārliecinātu un kritisku informācijas sabiedrības tehnoloģiju (IST) pielietojumu darbā, brīvajā laikā un komunikācijā. To apstiprina IST pamatiemaņas: datora izmantošana, lai iegūtu, novērtētu, uzglabātu, ražotu, pasniegtu un apmainītos ar informāciju, lai komunicētu un līdzdarbotos kopīgā sadarbības tīklā, izmantojot internetu.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Digitālā kompetence pieprasa plašu izpratni un zināšanas par dabu, IST lomu un iespējām ikdienā: gan personiskajā un sabiedriskajā dzīvē, gan darbā. Tas ietver galveno datora programmu pielietošanu, piemēram, teksta apstrādi, elektroniskās tabulas, datu bāzes, informācijas uzglabāšanu un vadību, kā arī izpratni par interneta piedāvātajām iespējām un potenciālo risku, kas saistīts ar komunikāciju ar elektronisko mediju palīdzību (e-pasts, tīkla rīki (*network tools*)) darba un privātajām vajadzībām, informācijas sadali un sadarbību tīklā, mācībām un pētījumiem. Indivīdiem jāizprot, kā IST var veicināt radošumu un inovāciju, jābūt informētiem par pieejamās informācijas derīgumu un patiesumu, jāpārzina juridiskie un ētikas principi, kas saistīti ar IST interaktīvu lietojumu.

Prasmes: Ir nepieciešamas prasmes meklēt, apkopot, apstrādāt un kritiski un sistemātiski pielietot informāciju, novērtējot tās nozīmi un atšķirot reālo no virtuālās, tajā pašā laikā apzinoties to saikni. Indivīdiem jāprot izmantot rīki, lai veidotu, pasniegtu un saprastu sarežģītu informāciju,

kā arī jāprot piekļūt, meklēt un pielietot interneta pakalpojumus. Ir jāprot izmantot IST rīkus, lai atbalstītu kritisku domāšanu, radošumu un inovācijas.

Attieksme: IST izmantošanai nepieciešama kritiska un pārdomāta attieksme pret pieejamo informāciju un atbildīga interaktīvo plašsaziņas līdzekļu lietošana. Šīs pamatprasmes ietver arī interesi iesaistīties kopienās un tīklos, kultūras, sociālā un/vai profesionālā nolūkā.

5. Mācīšanās mācīties

Definīcija: Mācīšanās mācīties ir spēja uzņemties un turpināt mācības, organizēt savas mācības, tostarp efektīvi plānojot laiku un informāciju gan individuāli, gan grupās. Šī prasme ietver izpratni par savu mācību procesu un vajadzībām, nosakot pieejamās iespējas un spēju pārvarēt šķēršļus, lai mācītos veiksmīgi. Šī prasme nozīmē jaunu zināšanu un prasmju ieguvī, apstrādi un uzņemšanu, kā arī norāžu meklēšanu un izmantošanu. Mācīšanās mācīties iesaista izglītojamo iepriekšējo zināšanu un dzīves pieredzes papildināšanā, lai izmantotu zināšanas un prasmes dažādos kontekstos: mājās, darbā, izglītībā un apmācībā. Individīda kompetencei galvenais ir motivācija un pašpaļāvība.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Ja mācības ir vērstas uz konkrētu darbu vai karjeras mērķi, indivīdiem ir jābūt zināšanām par kompetencēm, par viņa prasmēm, zināšanām, iemaņām un kvalifikāciju, kas nepieciešama. Visos gadījumos mācīšanās mācīties prasa, lai indivīds zinātu un izprastu viņa/viņas izvēlētais mācīšanās stratēģijas, viņa prasmju un kvalifikāciju stiprās un vājās puses, un būtu spējīgs meklēt izglītības un apmācības iespējas, norādījumus un/vai atbalstu.

Prasmes: Mācīšanās mācīties, pirmkārt, prasa fundamentālu pamatiemaņu apgūšanu, tādu kā lasīt un rakstīt prasme, kā arī rēķināšanas un IKT prasmes, kas nepieciešamas turpmākām mācībām. Pamatojoties uz šīm prasmēm, indivīdam jābūt spējīgam piekļūt, iegūt, apstrādāt un uzņemt jaunas zināšanas un prasmes. Nepieciešama efektīva paša mācību, karjeras un darba gaitu plānošana, un jo īpaši spēja būt neatlaidīgam mācībās, koncentrēties uz ilgāku laika periodu un kritiski pārdomāt izglītības nolūkus un mērķus. Personām būtu jāspēj patstāvīgi un paškritiski veltīt laiku mācībām, kā arī sadarboties ar citiem, kas ir daļa no mācību procesa, iegūt labumu no dažādām grupām un dalīties ar iegūtajām zināšanām. Indivīdiem vajadzētu būt spējīgiem organizēt savas mācības, novērtēt savu darbu, un meklēt padomu, informāciju un atbalstu, ja nepieciešams.

Attieksme: Pozitīva attieksme iekļauj motivāciju un pārliecību veikt un ar panākumiem mācīties visas dzīves laikā. Uz problēmu risināšanu vērsta attieksme atbalsta gan mācīšanās procesu, gan individuālu prasmi pārvarēt šķēršļus un pārmaiņas. Vēlme izmantot iepriekš apgūto,

dzīves pieredzi un zinātkāri, lai meklētu iespējas mācīties un apgūto pielietot dažādās dzīves situācijās, ir būtiski pozitīvās attieksmes elementi.

6. Sociālās un pilsoniskās prasmes

Definīcija: Tās ietver personīgās, starppersonu un starpkultūru prasmes un attiecas uz visām uzvedības formām, kas sagatavo indivīdus efektīvai un konstruktīvai dalībai darba un sabiedriskajā dzīvē, kas kļūst aizvien daudzveidīgākas, un nepieciešamo konfliktu atrisināšanai. Pilsoniskā prasme sagatavo indivīdus pilnīgai līdzdalībai pilsoniskajā dzīvē, kas balstās uz zināšanām par sociālo un politisko struktūru, jēdzieniem, aktīvu un demokrātisku līdzdalību.

A. Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Sociālā kompetence ir saistīta ar personisko un sociālo labklājību, kam nepieciešama izpratne par to, kā nodrošināt optimālu fizisko un garīgo veselību, iekļaujot paša resursus un savas ģimenes un savu tiešo sociālo vidi, un zināšanas par to, kā veselīgs dzīvesveids var to veicināt. Veiksmīgai starppersonu un sociālai līdzdalībai ir būtiski izprast uzvedības un vispārpieņemtos izturēšanās kodeksus dažādās sabiedrībās un vidēs (piemēram, darbā). Ir vienlīdz svarīgi apzināties pamatjēdzienus, kas saistītas ar indivīdiem, grupām, darba organizācijām, dzimumu līdztiesību, sabiedrību un kultūru. Būtiska ir izpratne par Eiropas sabiedrību multikulturālām un sociāli ekonomiskajām dimensijām un to, kā nacionālo kultūru identitāte mijiedarbojas ar Eiropas identitāti.

Prasmes: Galvenās prasmes ietver spēju lietišķi komunicēt dažādās vidēs, būt iecietīgiem, izteikt un saprast atšķirīgus viedokļus, sarunājošies radīt uzticību, un just empātiju. Indivīdiem vajadzētu būt spējīgiem lietišķi pārvarēt stresu un frustrāciju un arī atšķirt personisko no profesionālās sfēras.

Attieksme: Prasmes ir balstītas uz sadarbības, pašpārlicības un integritātes attieksmi. Indivīdiem jābūt interesei par sociāli ekonomisko attīstību un starpkultūru saziņu, jānovērtē dažādība un jārespektē citi, kā arī tiem jābūt gataviem pārvarēt aizspriedumus un rast kompromisu.

B. Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Pilsoniskā prasme balstās uz zināšanām par demokrātiju, tieslietām, līdztiesību, pilsonību un civiltiesībām, tostarp to, kā tās ir izteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā un starptautiskās deklarācijās un kā tās tiek piemērotas dažādās iestādēs vietējā, reģionālā, valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī. Tā ietver zināšanas par mūsdienu notikumiem, kā arī par galvenajiem notikumiem un tendencēm valsts, Eiropas un pasaules vēsturē. Turklāt būtu jāattīsta

izpratne par mērķiem, vērtībām un politisko un sociālo kustību politiku. Būtiska nozīme ir zināšanām par Eiropas integrāciju un ES struktūru, galvenajiem mērķiem un vērtībām, kā arī izpratnei par dažādību un kultūras identitātēm Eiropā.

Prasmes: Pilsoniskās prasmes iemaņas ir saistītas ar spēju efektīvi iesaistīties sabiedrības pārvaldē kopā ar citiem un izrādīt solidaritāti un interesi tādu problēmu risināšanā, kas ietekmē vietējo un plašāku sabiedrību. Tas ietver kritisku un radošu domāšanu un lietišķu līdzdalību kopienas vai apkārtnes pasākumos, kā arī lēmumu pieņemšanā visos līmeņos, no vietējā līdz valsts un Eiropas līmenim, jo īpaši saistībā ar vēlēšanām.

Attieksme: Pilnīga cilvēktiesību ievērošana, tostarp arī vienlīdzības, kā demokrātijas pamata, izpratne par vērtībām un atšķirībām starp dažādu reliģisko un etnisko grupu vērtību izpratnes sistēmām liek pamatus pozitīvai attieksmei. Tas nozīmē gan piederības sajūtu savai vietai, valstij, Eiropas Savienībai, Eiropai un pasaulei, gan vēlmi piedalīties demokrātiskā lēmumu pieņemšanā visos līmeņos. Tas ietver arī atbildības sajūtas izrādīšanu, kā arī parāda sapratni un cieņu pret kopējām vērtībām, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu kopienas vienotību, piemēram, cieņu pret demokrātijas principiem. Lietišķa līdzdalība ietver arī pilsonisko aktivitāti, sociālās daudzveidības un vienlīdzības atbalstu, un ilgtspējīgas attīstības veicināšanu, un gatavību cienīt citu vērtības un privāto dzīvi.

7. Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība

Definīcija: Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība attiecas uz indivīda spējām īstenot idejas realitātē. Tā ietver radošumu, inovāciju un riska uzņemšanos, kā arī spēju plānot un vadīt projektus, lai sasniegtu mērķi. Tā atbalsta indivīdus ne tikai ikdienas dzīvē mājās un sabiedrībā, bet arī darbavietā, palīdzot apzināties darba nozīmi un spēju apjaust iespējas, un ir pamats vairāk īpašām zināšanām un prasmēm, kas nepieciešamas tiem, kas veicina vai nodarbojas ar sociālo darbību vai komercdarbību. Tam būtu jāietver ētisko vērtību apzināšanās un jāveicina laba pārvaldība.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Nepieciešamās zināšanas ietver spēju apzināties pieejamās iespējas personiskai, profesionālai un/vai biznesa darbībai, ietverot "plašākas ainas" jautājumus, kas nodrošina kontekstu, kurā cilvēki dzīvo un strādā, piemēram, plašāka izpratne par ekonomikas darbības principiem un iespējām vai izaicinājumiem, ar kuriem sastopas darba devējs vai organizācija.

Indivīdiem būtu arī jāapzinās uzņēmuma ētiskā nostāja un tas, kā viņi var būt labais spēks, piemēram, ar godīgu tirdzniecību vai sociālu organizāciju.

Prasmes: Prasmes ir saistītas ar proaktīvu projektu vadību (ietverot, piemēram, prasmi plānot, organizēt, vadīt, uzņemties līdera lomu un deleģēt, analizēt, sazināties, iegūt informāciju, novērtēt un uzskaitīt), efektīvu pārstāvēšanu un sarunu veikšanu, kā arī spēju strādāt gan individuāli, gan darbojoties komandā. Svarīgas ir spējas spriest un noteikt savas stiprās un vājās puses, novērtēt un pieņemt risku tā un tad, kad tas nepieciešams.

Attieksme: Uzņēmējdarbības attieksmi raksturo iniciatīva, proaktivitāte, neatkarība un inovācijas gan personiskajā un sabiedriskajā dzīvē, gan arī darbā. Tā ietver arī motivāciju un apņēmību sasniegt mērķus - vai tie būtu personiski nolūki vai mērķi, vai kopīgi ar citiem, tostarp arī darbā.

8. Kultūras izpratne un izpausme

Definīcija: Ir svarīgi apzināties kreatīvu ideju, pieredzes un emociju paušanas nozīmīgumu dažādos plašsaziņas līdzekļos, tostarp mūziku, skatuves mākslu, literatūru un vizuālo mākslu.

Būtiskākās zināšanas, prasmes un attieksmes saistībā ar šo prasmi:

Zināšanas: Kultūras zināšanas ietver izpratni par vietējā, valsts un Eiropas kultūras mantojuma nozīmi un to vietu pasaulē. Tā aptver pamatzināšanas par lielākajiem kultūras darbiem, tostarp populāro mūsdienu kultūru. Ir svarīgi izprast kultūras un valodu daudzveidību Eiropā un citos pasaules reģionos, vajadzību to saglabāt un to estētiskā faktora svarīgumu ikdienas dzīvē.

Prasmes: Prasmes saistītas gan ar novērtējumu, gan izpausmi: indivīda iedzimto spēju pašizpausmi dažādos plašsaziņas līdzekļos un mākslas darbu un skatuves mākslas novērtējumu un baudījumu. Prasmes ietver arī spēju saistīt savus radošos un izpausmes uzskatus ar citu atzinumiem, noteikt un realizēt sociālās un ekonomiskās iespējas kultūras pasākumos. Kultūras izpausme ir būtiska, lai attīstītu radošās iemaņas, kuras var dažādi pielietot profesionālajā kontekstā.

Attieksme: Savas kultūras izpratne un identitātes izjūta var būt pamats atklātai attieksmei un cieņai pret kultūras izpausmju daudzveidību. Pozitīva attieksme ietver arī radošumu un vēlmi attīstīt estētiskās spējas caur māksliniecisku pašizteiksmi un līdzdarbību kultūras dzīvē.